

FOTO: ANTON STANKOWSKI. INDUSTRIESYMBOL, 1935

POSTINDUSTRIALITZACIÓ I POSTMODERNISME. REFLEXIONS SOBRE LA NOVA IGUALADA

ANTONI RAJA I VICH

La Catalunya industrial del segle XIX ha mort durant les últimes dècades del segle XX. El tan estudiat “cas català” està arribant a la seva fi. Dins la disciplina de la història, la història econòmica ocupa un lloc privilegiat gràcies als seus tants per cents, gràfics i taules, ja que a diferència de les altres “històries”, aquesta pot quantificar, virtut molt valorada per molts acadèmics. Aquesta història econòmica ens ha ensenyat que a Catalunya, a diferència d'Espanya, va haver-hi una revolució industrial similar a la que va tenir lloc a la Gran Bretanya durant l'últim terç del segle XVIII, tot i acceptant les limitacions del “cas català”. Aquest model català es basava, essencialment, en una alta concentració industrial en punts concrets de la geografia catalana, com poden ser Terrassa, Sabadell, Barcelona, Manresa o Igualada, on diferents onades de treballadors permetien als empresaris emprendre noves tasques d'industrialització que, a la vegada, provocaven l'arribada de nous treballadors. A poc a poc, diferents tallers i xarxes de distribució cobrien la geografia catalana d'un tel invisible per on transcorrien capitals, mà d'obra i un model de vida.

Amb tot, el model del segle XIX s'està esgotant després d'haver passat diferents fases d'èxit durant el segle XX. Igualada no és res més que un cementiri testimonial d'aquell antic creixement que alguns contemplen amb nostàlgia, sense entendre que tot allò, algun dia, també va ser nou —fet que molts obliden avui dia. El model social, polític i econòmic pot passar, però Igualada queda.

Amb això, no estic defensant que el model antic fos dolent sinó que argumento que és un model ja obsolet, agradi o no, i que Igualada necessita noves respostes per a nous problemes, no posar la mirada en un moment passat buscant tornar-hi.

Igualada es va industrialitzar durant el segle XIX gràcies al tèxtil i l'adob de pells, sectors que van permetre a la capital de l'Anoia fer-se un lloc preeminent en la producció a escala estatal. La ciutat creixia mentre el tèxtil i les pells demanaven mà d'obra amb la construcció de nous barris adherits al centre històric, que provocaven un moviment creixent de persones i mercaderies a la zona, i del qual es derivaven, al seu torn, unes demandes creixents. Però aquest procés no va ser contemplat per tothom de la mateixa manera.

EL CARLISME

La industrialització i la vida urbana van provocar que a moltes zones d'Espanya emergís un moviment de protesta que negava aquella realitat, que cercava evitar l'esfondrament social vivint en aquell nou món i que l'únic que volia era tornar enrere: era el carlisme. Aquesta doctrina política i social és ridiculitzada i citada per molts com un conjunt de missaires, monàrquics i conservadors que no volien perdre els drets que l'Antic Règim els garantia. En realitat, aquest moviment carlista s'emmarcava en una revolta a escala europea que, des d'Espanya fins a Alemanya, negava la nova

societat emergent: la societat burgesa o industrial. La ridiculització dels carlistes no és beneficiosa per entendre el que representaven, ja que ells no personificaven uns conservadors lectors de Burke o de Maistre, sinó conservadors per necessitat que percebien el nou món com una amenaça real per als seus interessos i el seu model de vida tradicional.

Els carlistes de tot Espanya provenien majoritàriament del País Basc i de Catalunya, dues zones on la primera industrialització havia arrelat amb força, dues zones que estaven passant d'un model de societat a un altre —tal i com passa avui a Catalunya—, un nou model que deixava al seu pas uns “perdedors” que no ho volien acceptar. En general es diu que els carlistes eren els pobres del nord que reivindicaven els seus drets, però això no explica el seu èxit en algunes zones del nord espanyol. La realitat és que els carlistes tenien èxit en les zones empobrides del país on la població contemplava clarament que el seu nivell de vida s'estava perdent en benefici d'altres zones. Molts joves van defensar postures carlistes a causa de la seva falta de futur, molt més preocupant que no pas el fet de tenir un present complicat. Aquests “perdedors” expliquen millor el fenomen que no pas els “pobres” que alguns volen defensar, ja que, si s'observen els “perdedors” d'aquest procés de canvi, els trobarem tots en el moviment de resistència.

Així doncs, el carlisme va ser un moviment de defensa davant de la suposada agressió que estava comportant una nova societat, però aquest moviment de resistència va ser insuficient i la nova societat industrial de centre urbà va triomfar a tot Catalunya. Any rere any, la Catalunya Vella s'empobria i es despoblava, la qual cosa comportava un rèdit positiu de migració cap a les zones industrials. Per tant, des de mitjan segle XIX fins ben bé la guerra civil, el model econòmic català es va mantenir estable amb èpoques de triomf com la primera guerra mundial i èpoques més inestables com la postguerra d'aquest conflicte, quan una onada inflacionista va portar el país a

la múltiple crisi de 1917 que podria haver dut a un canvi radical de règim.

EL FRANQUISME

Però la guerra civil va ser horrible per a tothom. Bombardeigs, assassinats, persecucions i col·lapse econòmic global. A més d'aquesta guerra d'autodestrucció del país, una mala gestió de la postguerra amb una autarquia inútil i curta de vista només va servir per empitjorar les coses. No va ser fins a l'arribada dels tecnòcrates de l'Opus Dei que l'economia catalana va ressorgir, gràcies a l'adopció del model capitalista occidental. De fet, l'economia industrial catalana —i també la igualadina— mai no s'havia aturat perquè, tot i les èpoques de recessió, els industrials catalans sempre podien malviure del dèbil mercat hispànic. Però les mesures tecnocràtiques van permetre a la indústria catalana una època d'expansió que va desembocar en una onada migratòria positiva sense precedent durant els anys 1950, 1960 i 1970. El proteccionisme franquista va combinar-se amb un sindicalisme ferri de control obrer, amb uns sous miserables que eren incomparablement més baixos que no pas els europeus i amb un model productiu on es prioritza la mà d'obra barata i no pas l'especialització. Els tecnòcrates no han de ser vistos com uns personatges moderns i espavilats que sabien com fer rutllar una economia com l'espanyola; senzillament havien estudiat als Estats Units i havien descobert que les tàctiques falangistes de tancament econòmic nacional no conduïen enlloc en un món on es començava a valorar més el creixement que no pas la solidesa d'un mercat nacional que ja s'entreveia diluït en un magma de relacions econòmiques continentals i, posteriorment, globals.

Però tant Europa com els Estats Units veien, des de 1973 —a Espanya no, perquè s'ha de pensar que les mesures dels tecnòcrates van començar a notar-se durant els anys seixantes i setantes—,

que la crisi del petroli impactava cruelment sobre les seves economies i provocava un encariment creixent del seus costos de vida. La crisi de 1973 no va ser pas un fet sense importància, ja que un esdeveniment al Pròxim Orient afectava tot el món industrial occidental i feia que aquest hagués de replantejar-se molts elements del seu model de vida. Pas a pas, les empreses van començar a buscar noves zones de producció que permetessin rebaixar els costos de producció perquè, tot i l'encariment del cru, aquest encara permetia uns desplaçaments llargs i econòmics. Estava arribant, de manera silenciosa, la globalització a Europa.

En aquest instant precis, el “model català” estava tocat de mort i alguns autors europeus començaven a parlar de societats postindustrials com a repte del futur, deixant de banda les antigues preocupacions marxistes o liberals per introduir-se en un altre discurs. El marxisme havia tingut una ràpida expansió i triomf discursiu perquè la sociabilització de les fàbriques permeté que el discurs obrerista s'estengués com una taca d'oli a causa de l'alta concentració obrera i de la creixent delimitació d'allò que en aquella època s'anomenaven les “classes socials”. El discurs obrerista era tan monopolitzador i amb una clara intenció de ser hegemònic com mirava de ser-ho el discurs liberal legitimador de les diferències socials resultants d'aquell model industrial on, si hom triomfava, era pel propi esforç.

Els anys vuitanta representen una època de difícil comprensió per a un espanyol. L'arribada d'un nou pensament conservador-llibertari a la Casa Blanca amb Ronald Reagan i el pensament declaradament paleoliberal de Margaret Thatcher a Londres són els primers moviments de resposta a aquesta nova situació mundial que té com a protagonista la classe mitjana. Aquesta ja no es considera obligada a mantenir el pacte social signat després de la Segona Guerra Mundial; és l'època de l'executiu agressiu, del triomfador, del *self-made man* i de la nova tecnologia representada pel *walk-man*. Els nous ciutadans nascuts de la hiperespecialització

tecnològica i social, i de la societat postindustrial —només s'ha de pensar en el cas de Detroit, amb aquelles grans empreses abandonades— porten en ells un nou sistema de pensament que ja no es plega a les ortodòxies del marxisme dialèctic sinó que apel·la a una filosofia neohedonista del plaer i de l'autosatisfacció. Evidentment, aquest model de societat acaba amb uns vencedors —els nous executius i els enriquits pel *hardware* i pel *software*— i uns perdedors que tots reconeixem en les pel·lícules nord-americanes: són aquells individus que circulen per les grans avingudes novaiorqueses amb carros de la compra plens de llaunes buides. En una escala estrictament igualadina, els podem reconèixer entre tots els obrers que han estat acomiadats dels seus llocs de treball.

Aleshores, un pensament dèbil conquereix les ments dels ciutadans occidentals. El marxisme i el liberalisme són superats sense remissió per una batzegada sense precedents que porta a la destrucció de la família tradicional, dels llaços socials heretats i de l'autoritat incontestada dels pares sobre els fills. S'ha de tenir en compte l'aparició de moviments com el *punk*, el *heavy*, el *raper*, el *rocker*, el *skater*, el *graffiter* i tot un seguit d'allò que es coneixen con a tribus urbanes, que ja no operen en un sentit social urbà tradicional sinó que cerquen mantenir una identitat diferenciada amb roba, música i vocabulari que introdueixen la filosofia de la “diferència” i del dret a la sociabilització al marge dels canals oficials. Alguns parlen d'aquests moviments i d'aquest pensament com a *crisi*, mentre que d'altres s'hi refereixen com a *revolució*. Aquests són dos dels termes més mal definits de l'estudi històric. Ambdós conceptes, tant *revolució* com *crisi*, tenen un profund contingut moral i personal que en determinen l'ús, perquè tots dos conceptes depenen de la visió que es tingui del món i del paper que s'hi juga. Per a un marxista, la Revolució francesa és una revolució burgesa; la russa és una revolució marxista; i durant l'any 1989 no va haver-hi cap revolució sinó una involució històrica conjuntural. Per a un

liberal, la Revolució francesa és un canvi polític important i necessari; la Revolució russa no és tal sinó que és una usurpació del poder legítim del govern sorgit de la revolució democràtica de febrer de 1917; i l'any 1989 va ser la gran revolució silenciosa de les democràcies orientals emergents. Així mateix, les crisis econòmiques no ho són per a tothom, perquè aquestes crisis no són tals sinó que solen ser canvis econòmics profunds amb uns guanyadors i uns perdedors ben definits.

LA DESINDUSTRIALITZACIÓ

Sense adonar-nos-en, aquesta onada desindustrialitzadora ha destrossat el nostre model sense deixar petja. Primer va ser un moviment silenciós, que portava les grans empreses a replantejar-se la seva producció per acabar prejubilant molts treballadors —la millor manera que coneixem d'ocultar part de la taxa d'atur tot i que signifiqui exigir a l'Estat un constant esforç— i fent regularitzacions de plantilla. Poc després, van arribar els tancaments i les fugues de capital cap al tercer món per deixar com a herència una ciutadania perplexa que no contempla el futur amb gaire esperança. Avui, l'any 2005, Igualada ja es troba en aquesta última fase, les empreses no volen redactar plans de viabilitat sobre el territori, sinó deslocalitzar les fàbriques per localitzar-les en una altra banda del món, tal i com les inversions alemanyes i franceses del tardofranquisme eren deslocalitzacions que ens beneficiaven a nosaltres.

Davant d'això, la reacció de la ciutadania és una reivindicació de tornar enrere en aquest procés, per salvar les poques empreses que es pugui de tot aquest moviment de fuga. No és gens estrany sentir pels carrers d'Igualada que l'Ajuntament ha de fer quelcom per salvar les empreses, com si el sector públic espanyol es caracteritzés per una intervenció quasi soviètica de l'economia. No se li pot exigir a cap govern que tuteli mínimament

l'actitud dels empresaris en temps de benestar i que gestioni les crisis de les seves empreses per fer front a totes les factures no pagades per un empresari incapaç de fer el que se li exigeix quan decideix tancar la porta del seu negoci, perquè l'únic que aconseguirà això és rebentar els fons que serveixen per finançar els aspectes de la vida que sí que són importants per a tots. Generalment, el discurs crític amb les ajudes al camp del sud espanyol ve seguit d'una crítica a les institucions catalanes per la falta d'ajudes. La injustícia d'una ajuda a un sector determinat és tant important si es fa a Sevilla com si es fa a Igualada, perquè aquesta ajuda només beneficia un sector social determinat d'un conjunt.

Però això no és només una reivindicació social a les institucions. En aquest país, les ajudes procedents dels fons de cohesió estructural europeus —que tan bé han fet al país— s'han emprat no per prevenir-nos de la nova societat que arribava sinó per subvencionar models de vida obsolets. També s'ha subvencionat sistemàticament algun projecte sense benefici social directe per al comú dels ciutadans i s'han dut ajudes a zones on les infraestructures construïdes no han estat encara avui amortitzades. El passat és el pare del nostre present problemàtic. És el gran periodista polonès Ryszard Kapuscinski qui ens recorda que, de la història, més que no els períodes de soroll, són importants els silencis que preparen aquests moments que ens criden tant l'atenció, com la circumstància que viu ara Igualada.

La nostàlgia és molt perillosa. La memòria no és una fotografia que podem observar objectivament, sinó un cúmulo de records idealitzats que volen donar coherència a un passat viscut, sigui per justificar-lo, sigui per entendre'l amb posterioritat. De fet, pocs cops el record oral d'un personatge sol ser quelcom més que un discurs autolegitimador de la circumstància personal d'aquell moment: no n'hi ha millor exemple que els volums editats sobre records de la guerra civil espanyola. Per aquest motiu és perillós escoltar

sistemàticament el discurs planyívol que només cerca buscar-se les ferides per ensenyar-les, sense entendre com van sorgir ni voler saber com curar-se-les. En definitiva, els igualadins que avui dia només saben recordar estan fent el mateix que aquells carlins que desitjaven tornar enrere per recuperar un món perdut, sense entendre que un món perdut és ja un record.

ELS FONS DE COHESIÓ

Tornant als fons de cohesió, vull recalcar novament que han estat un gran element dinamitzador i modernitzador del país. Tanmateix, no havien de subvencionar empreses deficitàries sinó que s'havien d'invertir de tal manera que una inversió de 300.000 € estigués generant l'any següent més diners que no pas la quantitat invertida en el territori. L'Estat també ha de considerar els criteris de rendibilitat i de gestió que se li pot exigir a la família domèstica comuna. Evidentment, algunes obres com autovies i línies fèrries generen tota la riquesa que poden quan un volum tan alt de mobilitat potencial com el de Catalunya és necessari per mantenir les taxes de creixement. Tanmateix, un polisportiu construït amb diners europeus, tot i no generar una riquesa directa, permetrà a un poble, ciutat o regió tenir un punt on celebrar esdeveniments esportius, musicals o de lleure que acabaran generant una riquesa per al país, tal com ho fa la carretera d'una manera més evident. El problema igualadí és que els transports són molt deficitaris en alguns aspectes, com ara la línia Igualada-Barcelona dels Ferrocarrils de la Generalitat, que no pot ser mai, si es manté com està, una alternativa a les carreteres. I no és gratuït recordar en aquest punt que el futur dels països passa per una bona xarxa de transport i uns mitjans de comunicació adequats a la competència mundial: només els països capaços de desplaçar grans quantitats de material i persones seran capaços de guanyar en

aquesta nova competència global. Perquè es tracta d'això: durant més de mil anys, els ciutadans igualadins només s'havien de preocupar dels seus veïns a l'hora d'oferir els seus serveis. Ja a mitjan segle XX s'havien de preocupar pel territori que rodejava Barcelona, perquè la competència podia venir de diversos llocs de Catalunya, però durant el segle XXI s'està veient que un avió a Nova Delhi pot suposar un gran problema per a una indústria igualadina.

Per aquest motiu, els fons de cohesió han estat mal emprats —no sempre— per les institucions públiques, perquè han permès que es mantinguin dèficits en els transports i les comunicacions per atendre sistemes deficitaris heretats d'un passat que ningú no s'ha atrevit a cancel·lar. És evident que els partits democràtics tenen molta por d'enfrontar reconversions econòmiques, perquè generalment provoquen un clima d'inestabilitat creixent entre els afectats, però la situació actual és encara pitjor: si, durant la dècada de 1980, es podien aprofitar les inversions per formar i preparar la generació perduda —aquella gent que avui té entre quaranta i seixanta anys— ja que el clima econòmic semblava benigne i ningú no s'hi hagués negat, avui la sensació és d'apocalipsi econòmic. Introduir reformes dràstiques avui dia és difícil, pel record d'una època en què les empreses, ni que fossin deficitàries, rebien una subvenció pública per mantenir les portes obertes. Avui sembla que ja és tard per fer una reconversió a temps, perquè el procés s'ha encès tot sol i sembla que no ens hem preparat de la millor manera possible. Per aquest motiu és millor ser realistes i entendre que l'Estat, sigui democràtic o no, no ho pot garantir tot, perquè no és possible mantenir un grau de despesa tan elevat sense que els empresaris es replantegin moltes de les seves estratègies.

Però el fet que molts visquin del record no és el fet més preocupant, perquè de ciutadans d'aquesta mena sempre n'hi ha hagut. La problemàtica sorgeix del col·lapse dels partits democràtics, de la falta de reacció del món polític. Els

esdeveniments han arribat sense avisar i sembla que han envestit polítics i ciutadania de sorpresa, però això no és ben bé cert perquè moltes editorials espanyoles estan editant volums d'autors nord-americans i anglesos que van haver de fer front a crisis com les que avui pateix Igualada. Amb tot, les respostes no es poden copiar d'un exemple a l'altre, perquè si un poble anglès tanca empreses tradicionals sap que hi haurà un debat profund sobre el que es pot fer i el que no, mentre que el nou caràcter català sembla optar pel victimisme.

La realitat és aquesta: molt poques solucions s'estan aportant a la "crisi igualadina" perquè, la majoria de les vegades, el que acaba succeint és que polítics i analistes socials defensen una regularització de treballadors que significa que es prejubilarà tothom qui sigui possible i s'intentarà recol·locar els joves que quedin a l'atur. També de tant en tant podem contemplar als diaris grans titulars que exposen que el govern central i la Generalitat volen donar sumes extraordinàries a les empreses del tèxtil per salvar-les, recorrent al sempre terrible dèficit públic en benefici comú.

Com es pot entendre, aquestes no són respostes als problemes, sinó corredisses davant dels efectes del problema. Les prejubilacions i els cursos d'ofimàtica bàsica en un centre d'atenció a l'aturat poden servir per a la població de més de quaranta anys perquè si no se'ls prejubila, i això significa perdre part del poder adquisitiu i fer perdre al conjunt del país una mà d'obra molt necessària. Però el problema real és que es continua pujant el jovent amb un discurs de segle XX, quan aquest i les seves idees han mort per donar pas a uns altres problemes que es no poden resoldre amb les fórmules antigues. El teixit industrial decadent no ha donat pas, com en moltes ciutats del nord d'Europa, a oficines de gestió d'informació, autònoms vertaderament preparats que ofereixen serveis punters, o noves indústries que prioritzen el disseny i l'alta tecnologia, com poden ser les empreses *Nokia* o *Apple*. La fabricació d'aquests productes té lloc en el tercer món, però el disseny,

tàctiques comercials, distribució, comercialització, gestió d'incidències, serveis múltiples, extensió de noves utilitats, tot això passa en les ciutats com Los Angeles, Munic o Estocolm. Perquè aquest és el gran problema: la generació que avui té entre vint i trenta anys és un conjunt de ciutadans perfectament preparats per a un país on s'ha fet el pas d'una societat arcaica basada en una indústria amb mà d'obra poc qualificada i un món on es prima més la formació i la imaginació al servei d'un producte que no pas la constància i la capacitat d'alienar-se en una cadena de muntatge. Els universitaris mai no trobaran feina del seu sector quan encara gran part del país està pendent de molts sectors antiquats i sense futur. La fuga de cervells i de professionals catalans cap a l'estranger és un fet que preocupa molt els analistes actuals, però mai ningú no parla de les males sortides que tenen aquests joves en un món com el que es troben fora la facultat, mentre altres països es poden permetre el luxe de contractar igualadins per a treballar en les seves seves comercials o de disseny a Nova York o a Milà.

LA IMMIGRACIÓ

Aquest canvi econòmic no ens ha de fer menystenir un dels elements més importants de la nostra societat: la immigració. Milers i milers de persones arriben d'arreu del món per forjar-se un futur en les nostres terres, fet paradoxal si hom creu veritablement que l'economia catalana s'esfondra. Des del Marroc, Equador, Argentina, Romania i un sense fi de països arriba nova mà d'obra barata que implica un replantejament de les relacions socials i comercials que havien tingut lloc fins aquell moment en el nostre món. Moltes d'aquelles feines que feia el quart món —pobres dels països industrialitzats— són fetes avui dia pels nous nadius, mentre aquest quart món malviu de la mendicitat o, amb sort, ha trobat alguna pensió a la qual acollir-se. Aquest nou marc social ha provocat

que els individus amb menys formació se sentin amenaçats per uns treballadors atemorits i disposats a treballar per sous miserables, fet que ha comportat dos forts impactes en les finances públiques: primer, sous cobrats al marge de la llei perquè no es volen regularitzar els immigrants; i segon, la destrucció del *modus vivendi* de molta gent necessitada dels barris perifèrics que contemplan aquest canvi amb paor. Avui es comença a entendre que els barris perifèrics ja no ho seran més, sinó que estan en procés de suburbialització. El cas de Marsella podria ser un exemple clar d'aquest procés.

Aquesta situació empeny molts ciutadans a opcions polítiques perilloses: l'extrema dreta. El vot actual dels partits d'extrema dreta prové dels barris obrers en lloc de sorgir, com ho havien fet durant els anys 30, dels sectors de les classes mitjanes que es veien amenaçades per una tendència radical a la seva proletarització. Avui, els barris baixos de les ciutats se senten amenaçats per una allau de mà d'obra barata que els conquereix els seus llocs de treball tradicional. Així, molts analistes estan començant a defensar que les societats avançades —com la igualadina— han de començar a fabricar o a oferir productes que no puguin ser oferts pels països del tercer món a meitat de preu; alguns països del sud-est asiàtic —com és ara Corea— han vist com durant els últims vint anys els seus veïns pobres —com Indonèsia— han començat a produir i ells han hagut de copiar produccions occidentals electròniques per evitar ser devorats per una mà d'obra més econòmica. Però a ciutats com Igualada és poca la gent que exposa els problemes del nou món sense caure en el victimisme, sense exposar només els mals de la societat actual oblidant que hi ha sortides possibles per a la majoria de la població.

És així, quan els polítics no saben com afrontar els problemes complexos de la nostra societat, que poden aparèixer partits, com el Front Popular Francès o com el Partit Republicà alemany, amb respostes fàcils i eslògans molt comercials que gran part de la població és capaç de captar. De

la confluència de dues situacions totalment noves (la desindustrialització i la immigració accelerada) n'ha sorgit un discurs antisistema de protesta que considera els partits tradicionals com a còmplices de la situació actual.

Le Pen i les seves sentències sobre la immigració i els buròcrates són prou conegudes i repetides pels seus seguidors perquè són relativament senzilles de recordar: unes frases polítiques tan poc elaborades que són més similars a una consigna que no pas a un programa. El president del Front Nacional sintetitza els problemes buscant enemics clars i reconeixidors per la diferència: *“França no és un hotel de putes per a sis milions d'immigrants”*, referint-se als immigrants francesos i a les suposades ajudes que tots ells reben, o *“tots els lladres es diuen Mohammed”*, oblidant que històricament gran part dels lladres ho han estat per necessitat, no per plaer, o *“els buròcrates de Brussel·les ens volen robar el que som”*, explotant un antieuropeisme creixent que no proposa una Europa diferent sinó una tornada a l'Estat-Nació ja insuficient, o *“ni d'esquerres ni de dretes, francès!”*, una de les grans frases populistes que cerca evitar l'idea partidista per presentar-se com un grup de francesos que miren pels interessos de tots els francesos, són algunes de les joies que ha deixat aquest gran líder de la retòrica populista. Aquest discurs no vol buscar solucions a problemes concrets, sinó enganxar etiquetes a suposats culpables que perverteixen les herències d'una nació determinada.

Després, les polítiques d'aquests partits són insuficients, ja que no resolen els problemes reals de la ciutadania, perquè no hi ha cap elaboració concreta de mesures que vagin més enllà de l'insult i de la por a “l'altre”. Haider, president del Partit Liberal Austríac, va rebaixar els impostos a les classes mitjanes —gran part dels seus votants— i va apujar els serveis socials públics a les classes més baixes —l'altre part del seu electorat—, de manera que va portar l'economia austríaca prop del col·lapse. Le Pen i el seu projecte de tancament de

fronteres als productes europeus i a les seves lleis ha provocat el més profund temor dels empresaris i de les classes mitjanes que entenen Europa com una sortida a la situació actual. Sorprenentment, el vot que avui recull Le Pen a França és més proper al ja famós crema-camions José Bové que no pas a la dreta gaullista. Per aquest motiu, Le Pen ha portat el seu discurs a una espècie de populisme neosocialista —oblidant el seu liberalisme econòmic extrem i el seu dirigisme polític— que atrau molts votants socialdemòcrates i socialistes que troben en el Front Nacional el seu nou partit. Però si un element ajuda al creixement de la nova dreta és la corrupció que aquesta presenta com a antinacional, com si una persona corrupta fos membre d'allò que aquí s'anomenava l'antiEspanya. Sense cap mena de dubte, quan surten a la llum casos de corrupció, tan de moda per aquestes terres, no ajuden gaire a la imatge dels polítics perquè el poble té el costum de criminalitzar tot el cos polític, oblidant que només són uns quants els individus que roben.

Pas a pas, es veu una pèrdua de valors democràtics a tot Europa, contràriament al que passa als Estats Units on, a través de la religió, hi ha hagut un renaixement polític participatiu, tal com ho demostren les últimes eleccions, amb més d'un 60% de participació. A Europa la participació baixa i la que queda sol visitar sovint les urnes per defensar l'antisistema, sense pensar que aquests partits no solen proposar, sinó que només estan criticant, fet que tots podem fer.

A Espanya el moviment antisistema democràtic ve de la mà de Democracia Nacional i d'iniciatives ciutadanes com el senyor Martí Anglada o la neocatòlica i centralista Alternativa Española. Tots aquests grups encara minoritaris no són presos en consideració perquè no superen els 100.000 vots, però no està llunyana la data en què molts dels membres d'aquests partits fundin un moviment —no es dirà mai partit perquè té mala premsa i sembla que estiguin dividint un país que en el fons està unit— que vulgui buscar un vot interclassista

o transversal, basat en un discurs xenòfob, neo-industrialista i de defensa del mercat nacional i de retorn a les antigues tradicions socials. Ningú no hi pensa més enllà d'alguns sociòlegs en les seves facultats universitàries, però la nova societat, a més de generar canvis en els llocs de treball i en les propostes de treball, també ha portat un nou model de vida que molts solen confondre amb una amoralitat creixent dels joves, enlloc d'entendre que hi ha un canvi en la moral col·lectiva que afecta tots els nivells de la societat i que va més enllà del moviment homosexual i de les mares solteres per afectar conductes infantils que abans s'aprenien en parcs i patis d'escola i ara es generen davant la televisió i la *Play Station*.

Igualada és un bon exponent d'aquest moviment silenciós que ens està canviant a tots. Si hom camina pel carrer veurà centenars de immigrants, contemplarà antigues fàbriques tancades i convertides en biblioteca, gaudirà del silenci d'un ciutat cada cop més conquerida per les oficines i podrà percebre com els nens van de les activitats extraescolars a casa per veure la televisió. Però no sempre és ben rebut aquest canvi perquè ja és incipient la socialització d'un discurs segons el qual tot s'esfondra i tota la classe política és un cau de corrupció. De passada, i mentre es defensa aquest discurs, els immigrants són titllats de rèmores de subvencions i de robar els llocs de treball a les persones més necessitades del nostre país.

Els partits de l'extrema dreta o populistes recullen aquest malestar millor que qualsevol altre partit perquè aquests nous moviments sempre fan d'oposició, però quan toquen el poder fan el mateix que tots els partits: promulgar lleis, entaular tractats comercials i acceptar que hi ha unes regles que no es poden tocar. I esperem que així continuï sent, perquè si no la perspectiva d'una democràcia liberal sòlida és ben obscura. Mentrestant, Igualada es prepara per acceptar sense oposició un discurs populista tenyit de llàgrimes per les pèrdues industrials d'un passat gloriós —quasi imperial— que s'ha de recuperar

sigui com sigui. Encara són molts els que no han entès que Igualada serà molt diferent del que ha estat durant els últims cinquanta anys.

Només s'ha de tenir en compte en aquest procés de canvi que hi ha perills deguts a les tensions que genera un període d'aquestes característiques. Hem de recordar que les primeres ciutats que van votar massivament el partit de Le Pen, a França, foren ciutats mitjanes (25.000-40.000 habitants) que havien viscut d'una indústria potent (generalment el tèxtil) i que havien rebut una onada de immigració que havia estat magnificada pels mitjans de comunicació. Igualada no és d'aquelles ciutats que ha rebut una onada migratòria descomunal com alguns comencen a dir pels carrers de la capital de l'Anoia, però els mitjans de comunicació ens martellegen constantment amb unes estadístiques que no ens porten enlloc més que a l'alarmisme innecessari i desproveït d'argumentacions. Es diu que la societat actual es caracteritza per les inseguretats (siguin familiars, socials o empresarials), i la immigració és vista com una vertadera amenaça al model de vida occidental sense aportar més arguments que la frase: "mira com són i què fan". Deixar-se endur per la por i la incomprensió no és una postura realista en el món del segle XXI, sinó que és l'actitud que moltes ciutats europees de províncies han mantingut durant les últimes dues dècades quan han començat a votar la *nouvelle droite* en busca de respostes.

Igualada, en definitiva, pot decidir una reconversió profunda de la seva economia clàssica a un nou model econòmic, on la diversificació dels serveis permeti a tots els igualadins trobar un bon model per a un cert temps. El que en cap cas necessita Igualada és un moviment racista i localista que només miri pels suposats interessos dels igualadins, perquè el projecte igualadí mai no ha estat així i enlloc d'Europa no ha donat bons resultats. El futur és dels igualadins i s'ha de construir des del present.

ANTONI RAJA I VICH (Igualada, 1978). Doctorand en Història Contemporània. Actualment és professor al C.I.E.E. de Barcelona, on imparteix les assignatures *Cultural Encounters i Mediterranean Studies*. Ha editat "Jean Améry. La experiència concentracionària" dins el llibre de Ferran Gallego *Pensar después de Auschwitz* (2004). Així mateix, ha col·laborat puntualment a la revista cultural *Lateral*.